

Matematik ve Aydın

Ali Nesin

Çoğu aydınının matematiğe karşı takındıkları tavrı tuhaf bulduğumu söylemeliyim. Ve bu yazıyı da bunu söylemek için yazıyorum.

Dikkatinizi çekmiştir, matematiği bilmemek, matematikten anlamamak neredeyse bir övünç kaynağıdır, aydınlar arasında bile...

Geçenlerde günde üç öğün gazete ve dergilere yazı yazan biriyle karşılaştım.

– Lisede, dedi, matematik yüzünden aynı sınıfta üç kez kaldım...

Sonra da matematiğinin ne kadar kötü olduğunu ballandıra ballandıra, allaya pullaya, güle oynaya anlattı. Belli ki gurur duyuyordu, öylesine ki, içimden, “Sizin bir heykelinizi dikelim matematikten anlamadığınız için,” demek geldi.

Deneyimim, toplumun matematikçileri çok zeki insanlar olarak algıladığını gösteriyor. Örneğin, bir çocuk matematik dersinde başarılıysa, anababası,

– Maşallah, der, matematikte sınıf birincisi, çok zeki bir çocuk amcası...

Ama çocuğun matematiği iyi değilse, hiçbir anababa,

– Bizim çocuk çok aptal, matematiği birtürlü kavrayamıyor, demez.

Demek ki bir insanın matematikte başarılı olması zekâ göstergesi, ama başarısız olması aptallık göstergesi değil!

Şimdi, biraz düşünelim. Ben, Kant’ı, Hegel’i, Marx’ı hiç duymamış olsam, Cézanne’ı, Picasso’yu, Matisse’i sevmesem, en azından önemlerini kavramamış olsam, Bach’ı, Mozart’ı, Brahms’ı zırlı olarak nitelesem, edebiyattan, örneğin şiirden zevk almasam, bana, “kültürsüz” yakıştırmaları yapılmaz mı? Yapılır elbet. Haklı olarak yapılır. Ama birinin matematiği kötüyse, bir konuya, bir soruna analitik yaklaşmıyorsa, verilerini nicelleştiremiyorsa, soyut düşünemiyorsa, ne somuttan soyuta ne de soyuttan somuta geçebiliyorsa, varsayımla kanıt arasındaki ayrımı anlayamıyorsa, matematiğin ve matematiksel düşüncenin ne demek olduğuna dair en küçük bir düşüncesi yoksa, matematikle bakkal hesabını ayırdedemiyorsa, Euler’in, Gauss’un, Hilbert’in, Gödel’in adını bile duymamışsa, o kişiye “kültürsüz” denilir mi? Denilmez! Nedense denilmez.

Matematik genel kültürü olmayan kişinin, bu eksikliğini anlaması, gidermesi ve bu eksikliğinden övünmemesi gerekir.

Neden?

Açıklamaya çalışayım.

Türkiye’de “Aydın” kavramı üzerine tartışılıyor. Aydın kime nedir? Aydının görevleri nelerdir? Aydın ne işe yarar? Birsürü soru... Demek ki “aydın”ın ne demek olduğu tam bilinmiyor; bilinmiyor ki bunca soru soruluyor.

Aydın ne demek olduğu tam bilinmese de, aşağı yukarı, önseziyle, sezgiyle de olsa, aydının özelliklerini biliyoruz. Aydın, hiç değilse, bulunduğu toplumu, hatta dünyayı, olumlu olduğuna inandığı yönde değiştirmek ister ve bunun için bir çaba harcar. Kendi çıkarlarından çok, başkalarının, geniş halk yığınlarının, insanlığın çıkarlarını gözetir. Aydın geleceği etkilemek ister, yarının bugünden daha güzel olmasına çabalar.

Şu işe bakın ki, yarını bugünden daha güzel kılması gereken aydın, bilime gelince çuvallıyor. Bilimin b’sinden bile haberi yok! Hele “bilimlerin kraliçesi” matematikten ödü kopuyor. Salt ödü kopmuyor, öğrenmeyi, okumayı reddediyor ve bundan da, gizli değil, apaçık bir gurur duyuyor.

Kimbilir, belki de aydın, matematiği kötü olan insana denir!